

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No6(6)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 512 sahifa,
22-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

“Kitobxonlar klubi” modelining ingliz tili to‘garak mashg‘ulotlarida o‘quvchilarning kognitiv kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlari.....	10
Madaminova Gulzira Gulamkadirovna	
Bo‘lajak pedagoglarning kasbiy faoliyatida suggestiv yondashuvning o‘rni	14
Arolov Davronjon Davlataliyevich	
Akmeologik yondashuv asosida maktabgacha ta‘lim direktor o‘rinbosarlarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmini takomillashtirish	19
Asatullayeva Sitora Dilmurod qizi	
Hozirgi o‘zbek tilida neologizmlarning tarixi va bugungi kun taraqqiyoti.....	22
Bektosheva Mehinbonu Abdumalik qizi	
Maktabgacha ta‘lim tashkilotlari bolalarida jamoada ishlash ko‘nikmalarini shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	26
Djurayeva Dilfuza Nuriddin qizi	
Korpus lingvistikasi vositalari yordamida bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilarining til tahlili ko‘nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	30
Eshonqulova Sarvinoz Yashinovna	
Talabalarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishda sun‘iy intellektning o‘rni va ahamiyati.....	35
Hojiyeva Nasiba Bahodirovna	
Logopedik mashg‘ulotlarni tashkil etish va rejalashtirish moduliga oid mustaqil ta‘lim topshiriqlarini integrativ modellashtirishning innovatsion texnologiyalari.....	39
Ibroximova O‘g‘iloy Inomjon qizi	
Jismoniy tarbiya darslarida ortiqcha vaznli bolalarga differensial yondashuvning ahamiyati	43
Yuldashev Bobirjon Noibjon o‘g‘li	
Maktabgacha ta‘lim tashkilotida xalq og‘zaki ijodi vositasida bolalarning axloqiy sifatlarini shakllantirishning ahamiyati.....	48
Muradxanova Munisaxon Ikrom qizi	
Bo‘lajak psixologlarda altruistik xulq motivlarini rivojlantirishning psixologik imkoniyatlari	54
Nusratova Mexriniso Baxshilloevna	
Inklyuziv ta‘lim tushunchasi va uning zamonaviy pedagogik paradigmalar tizimidagi o‘rni.....	59
Pulatova Dilfuza Azamkulovna	
Magistrlarda “Imposter sindromi”ni yengish orqali kreativ salohiyatni rivojlantirishning psixologik mexanizmlari.....	66
Qayumov Baxtiyor Zokirjon o‘g‘li	
Kichik maktab yoshidagi bolalar nutqining fonematik rivojlanishi	70
Qurbonova Sevara Suyunovna	
Mikrobiologiya ta‘limida individual pedagogik texnologiyalarni joriy etish mexanizmlari	74
Raxmatov Oxunjon Soibjonovich	
“Estetik tarbiya”, “kreativ kompetensiya”, “estetik tarbiya mexanizmlari” tushunchalarining konseptual asoslari.....	79
Saidova Feruza Akramovna	
Zamonaviy ta‘lim jarayonida neyropedagogika yordamida nutqiy ko‘nikmalarni rivojlantirish.....	84
Sidiqova Yulduz Sobirovna	
“So‘nggi jadid” Begali Qosimovning ilmiy-pedagogik merosi.....	88
Toxirova Dilshoda Inom qizi	
Ona tili darslarida o‘qib tushunish ko‘nikmasini rivojlantiruvchi mashq va topshiriqlar ustida ishlash	92
Turg‘unova Nilufar Muxiddin qizi	
Ingliz, golland va o‘zbek tillaridagi frazeologizmlarning lingvostatistik xususiyatlari.....	96
Xaydarova Go‘zalxon	

Maktabgacha yoshdagi bolalarda hayotiy kompetensiyalarni shakllantirishda yumshoq ko'nikmalarning ahamiyati.....	101
<i>Xolmatova Dilshoda Sherali qizi</i>	
Farzandlarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda oilaning pedagogik imkoniyatlari	105
<i>Yusupova Diloromxon Sabirdjanovna</i>	
Yoshlarda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish orqali sotsial manipulyativ ta'sirlarga psixologik barqarorlikni shakllantirish.....	109
<i>Qosimova Sarvinoz Baxtiyorovna</i>	
O'quvchilarda modellashtirish ko'nikmalarini shakllantirishga ko'maklashadigan faoliyat usullari	114
<i>Abdurazzaqov O'ktam Abduqayumovich</i>	
Dizartriya shakllarining klinik-patogenetik tahlili va differensial diagnostikasi	120
<i>Axmedova V. T.</i>	
Boshlang'ich sinflarda fanlararo yondashuvga asoslangan integrativ topshiriqlar ishlab chiqishning uslubiy asoslari.....	127
<i>Elmurodova Inoyat Abdumutalibovna</i>	
Deviant xulq-atvorli o'smirlar ijtimoiylashuvining psixologik determinantlari.....	132
<i>Elov Ziyodullo Sattorovich</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalari asosida talabalar o'quv natijalarini baholashning pedagogik modeli.....	138
<i>Ernazarov Mirzohid Yo'ldosh o'g'li</i>	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida biokimyo fanini raqamli texnologiyalar asosida o'qitish metodikasi	145
<i>Mamadaliyeva Zarina Raxmat qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda kognitiv tilshunoslikni joriy etish masalalar	150
<i>Mamatova Gulshan Amankulovna</i>	
Doston musiqiy merosini o'rganishni uslubiy takomillashtirish mazmuni.....	153
<i>Qo'shayev Ilhom Axtamovich, Nasirova Sevinch Ismatovna</i>	
"Elektr yoritish" fanida mustaqil ta'limning zamonaviy shakllari.....	157
<i>Nasretdinova Feruza Nabiyeвна</i>	
Maktabgacha va maktab yoshidagi bolalarda sog'lom turmush tarzi madaniyatini shakllantirish	162
<i>Nazarova Dildora Asatovna, Kuchkorova Robiya Shuxrat qizi</i>	
Dual ta'limda oliy ta'lim va maktabgacha ta'lim tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning mazmuni.....	167
<i>Qoraboyeva Zohidaxon To'lanboyevna, Tursunbayeva Sevara Abdullo qizi</i>	
A Methodological Model for Developing Pedagogical Reflection in Pre-Service EFL Teachers.....	172
<i>Rahimberdiyeva Maftuna Rakhimberdi kizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda sog'lom turmush tarzining kasbiy kompetentlikka ta'siri	177
<i>Raximova Saboxat Qaxramon qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda interaktiv texnologiyalar va faol ta'lim metodlarining samaradorligi	182
<i>Safarova Nigora Nasilloevna</i>	
Maktabgacha ta'lim jarayonida interfaol usullarning mazmuni, turlari va funksional ahamiyati.....	190
<i>Safarova Soliha Ilhomovna</i>	
Talabalarni ma'naviy tarbiyalash jarayonida diagnostik metodlardan samarali foydalanishning ahamiyati... 196	
<i>Saotmuratova Zebo Yuldash qizi</i>	
Musiqqa ta'limida interfaol metodlardan foydalanishning didaktik imkoniyatlari.....	200
<i>Saparov Raxim Muratbayevich</i>	
Maktabgacha yoshdagi tarbiyalanuvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirish ijtimoiy zarurat sifatida.....	204
<i>Xolmatova Yodgoroy Baxtiyorjon qizi</i>	
Energetika fanlarini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanishning pedagogik afzalliklari.....	208
<i>Zoxidov Iqboljon Zokirjonovich</i>	
Методическая модель контекстуального обучения в формировании лингвокультурной компетенции при обучении русскому языку в национальных группах	213
<i>Рустамова Ферузaxon Махмуджановна</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Integrating Artificial Intelligence into EFL Academic Writing Instruction: Opportunities, Challenges, and Pedagogical Implications..... 218 Allamurodov Elyor Tursun ugli	218
	Sahna nutqida adabiy tur va janrlarning metodik talqini..... 223 Dilrabo Jumanova	223
	Sun'iy intellekt asosidagi ta'lim ekotizimi: imkoniyatlar va xavflar ..... 227 Oqil Ochilov Lutfullo o'g'li	227
	Z avlod bilan ishlashda ta'lim va tarbiyaga oid zamonaviy tendensiyalar ..... 232 Ravshanov Sanjar Tolibjonovich	232
	Talabalarni ma'naviy tarbiyalash jarayonida diagnostik metodlardan samarali foydalanishning ahamiyati... 235 Saotmuratova Zebo Yuldash qizi	235
	Tarixiy-ilmiy materiallar va zamonaviy texnologiyalar integratsiyasi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining geometrik tafakkurini rivojlantirish metodikasi..... 239 Toshpulatova Mamura Ismailovna, Mannonova Dilafro'z Ravshan qizi	239
	Davlat-xususiy sherikchilik asosidagi maktabgacha ta'lim tashkilotlarini boshqarish va muvofiqlashtirish ... 244 Xakimov Abdug'ulom Soyibjonovich	244
	Ingliz tilini boshqa sohadagilarga o'qitishda grammatik jihatlar ..... 247 Ataboyeva Guliruxsor Baxtiyor qizi	247
	Methodological Foundations for Developing Environmental Education Through the Integration of Climate Change Education Into Biology Lessons in General Secondary Schools..... 250 Abdurakhmanova Iqbolkhon Yulchiyevna	250
	Sharq va G'arb mutafakkir olimlarining oila va farzand tarbiyasi borasidagi qarashlari ..... 255 Berdiyeva Dilnoza A'zamovna	255
	Ommaviy sport turlari yordamida ayollarni sog'lom turmush tarziga yo'naltirishda ilmiy yondashuv ..... 258 Charos Axmadova	258
	STEAM integratsiyasi orqali maktab o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish ..... 262 Choriyor Maxmatraimov Eshmamatovich	262
	Maktabgacha ta'lim kafedrasida bo'lajak tarbiyachilarni innovatsion-metodik faoliyatga tayyorlashni transformatsion boshqarish texnologiyasi ..... 267 Djalalov Baxromjan Begmurzayevich	267
	Raqamli transformatsiya sharoitida yosh ota-onalarda yolg'izlik hissining namoyon bo'lishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-psixologik va etnopsixologik omillar ..... 272 Erimmetova Nafisa Bahromovna	272
	Zamonaviy ta'lim muhitida talabalarning ijtimoiy-psixologik adaptatsiyasi va uning strategiyalari ..... 279 Haqberdiyeva Dinora Qobil qizi	279
	Maktab direktorlarining moliyaviy boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish tehnologiyalari..... 283 Karimov Jaxongir Abdunabiyevich	283
	Jadidlar merosiga e'tibor: tarixiy xotira va ma'naviy tiklanish omili..... 287 Madaminova Shaxodat Shomurotovna	287
	Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'limdagi o'rni va nutqni baholashdagi imkoniyatlari..... 293 Mahmudova Maftuna Aktam qizi	293
	Effectiveness of Simulator Technologies in Pilot Training: an Experimental Study ..... 297 Maksudov Ilhomjon Turgunboy o'g'li	297
	Yangi O'zbekistonda o'qituvchi maqomining huquqiy kafolatlari va pedagogik faoliyat samaradorligi..... 301 Menlibayeva Azima Oralbayevna, Oralbayeva Aziza	301
	Raqamli jamiyat sharoitida ong transformatsiyasining falsafiy jihatlari..... 305 Muxitdin Nazarov	305
	10-11-sinf o'quvchilarida o'qishdan yozuvga o'tish ko'nikmasini rivojlantirishning bosqichli metodik tizimi ... 310 Nazarova Shoiraxon Abdumo'min qizi	310
	Zamonaviy ta'lim paradigmasida "potensial" tushunchasi: shaxsning rivojlanishga qaratilgan ichki imkoniyatlari, bilim, ko'nikma, qobiliyat va kompetensiya..... 314 Qurbonova Gulmira Alisher qizi	314

Deffenbacherning driving anger scale metodi asosida haydovchilarning agressiv xulq-atvorining psixologik xususiyatlarini jinslar kesimida o'rganish	318
<i>Rahim Usmonov Raxmonali o'g'li</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik-psixologik mexanizmlari.....	323
<i>Sadoqat Sarmanova Shermahmatovna</i>	
Vizual axborot: paydo bo'lish tarixi, qo'llanish sohalari va ta'lim jarayonidagi ahamiyati.....	328
<i>To'g'izboyev Faxriddin Ulashovich</i>	
Fizika darslarini tashkil etishning mazmuni, mohiyati va didaktik tamoyillari.....	334
<i>Turabova Lobar Xusen qizi</i>	
Ekstrakorporal urug'lantirish orqali tug'ilgan bolalarda xotiraning rivojlanishi	339
<i>Usmonova Xusnora Ergashovna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilarining emotsional barqarorligini shakllantirish.....	344
<i>Yusupova Diloromxon Sabirdjanovna</i>	
Milliy va xalq o'yinlari vositasida talabalarni sog'lomlashtirish.....	347
<i>Axmedov Gayratjon Kosimovich</i>	
Деонтология медицинского персонала: этико-профессиональные ориентиры в условиях современной медицины.....	350
<i>Бабаджанова Гулчехра</i>	
Формирование творческого восприятия учащихся на уроках музыки.....	355
<i>Габдульманова Ильнура Минисламовна</i>	
Qizlar tarbiyasida maktab va mahalla hamkorligi monitoring tizimini takomillashtirishning pedagogik asoslari.....	358
<i>Abdurazoqova Marg'uba Muxammad qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tarbiyachilarida iqtisodiy tushunchalarni shakllantirish pedagogik muammo sifatida	362
<i>Ergashova Dilafro'z</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy karyerani shakllantirishning metodologik asoslari	365
<i>Hayitova Sarvinov Mahmudovna, Ilmiy rahbar: Ashirova Sojida Baxromovna</i>	
Pedagogical and Methodological Foundations for Developing an Interactive Mobile Application for Teaching English to Preschool Children (Based on the Solobee Project).....	368
<i>Khurshida Kuchkarova</i>	
O'spirinlarda kiberbullingning profilaktikasi va psixokorreksion imkoniyatlari.....	373
<i>Ibodova Gulimehr Inoyat qizi</i>	
Pedagogical Factors and Didactic Conditions for Developing Communicative Competence in Future Teachers.....	378
<i>Mirzayeva Gulshan Azamatovna</i>	
Musiq ta'limida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari.....	382
<i>Altmisheva Maftunabonu Baxtiyor qizi</i>	
The Importance of the Concept of Discursive Competence in Teaching English.....	386
<i>Mukhamatjonova Diyora Rustam qizi</i>	
Koxlear implantli bolalarni ta'lim jarayoniga moslashtirishning korreksion-pedagogik asoslari.....	390
<i>Najimova Muhabbat</i>	
Alfa avlod uchun internet xavflari klassifikatsiyasi metodlarini ishlab chiqish klassifikatori	393
<i>Ahralov Shavkat Sulaymonovich, Ahrorova Sevara Sulaymon qizi</i>	
Aqli zaif o'quvchilar ta'limida sensor integratsiyaning pedagogik imkoniyatlari.....	398
<i>Tajibayeva Shaxnoza Abdumuxtorovna</i>	
Koxlear implantatsiyali o'quvchilarning psixologik-pedagogik rehabilitatsiyasi samaradorligini oshirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish.....	401
<i>Yuldasheva Saodat Utkurovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarni zamonaviy pedagogik fikr-g'oyalardan kreativ foydalanishga tayyorlashning ustuvor tamoyillari.....	406
<i>Akbarova Feruza Uktamjonovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	<p>Biologiya ta'lim bosqichida noan'anaviy integratsiyalashgan darslar jarayonida CLIL texnologiyasini joriy etish ..... 410 Azimov Ibragimjon Toshpulatovich, Toshpo'latova Nigina Ibrohimjon qizi</p> <p>Onlayn ta'lim muhitida didaktik kompetensiyani takomillashtirish yo'llari ..... 416 Kushimova Mahbuba Janibekovna</p> <p>Inklyuziv ta'lim sharoitida koxlear implantga ega bolalarning eshituv-nutqiy faoliyatini tashkil etishning pedagogik asoslari..... 420 Mirzayeva Umidaxon Inamovna</p> <p>Bo'lajak o'qituvchilarni inklyuziv ta'limga tayyorlashda pedagogik shart-sharoitlar va tamoyillar tizimi..... 423 Omanqulova Shohida Nematillo qizi</p> <p>Talabalarda axborot-psixologik tahdidlarni oldini olishning psixologik imkoniyatlari ..... 426 Ramazonov Jahongir Djalolovich</p> <p>Changes in the Structure and Strength of the Aluminum Alloys SAV-1 Irradiated With Fast Neutrons ..... 431 S. A. Baytelesov, F. R. Kungurov, G. N. Turdieva, I. V. Papushki, A.V. Galushko</p> <p>Bo'lajak o'qituvchilarning mantiqiy fikrlash kompetensiyasini baholashga diagnostik model asosida yondashuv ..... 438 Suvankulova Malika Baxtiyor qizi</p> <p>"Integratsion mexanizm" – integratsiyani tadqiq etishdagi muhim yo'nalish sifatida ..... 444 Xayitov Lazizbek Rustamjon o'g'li</p> <p>Tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talaba qizlarining somatotipik va funksional xususiyatlariga ko'ra tabaqalashtirilgan individual fitnes mashg'ulotlari uslubiyati..... 447 Ziyatov Muhammad Namazovich</p> <p>Проблемы формирования координационных способностей у дошкольников с нарушением слуха и рекомендации по их развитию ..... 451 Закирова Сарвиноз Баратовна, Кобулова Шахризода Равшан кизи</p> <p>Uy ta'limi sharoitida o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari..... 455 Sodiqova Nurgul Tursunboyevna</p> <p>Paradzyudoni rivojlantirishning dolzarb muammolari va ularni takomillashtirish yo'llari..... 459 Berdiyev Sherzod Ochilovich</p> <p>Pedagogik antropologiya Ushinskiy talqinida ..... 462 Ochilova M. P.</p> <p>Using Concept Checking Questions to Improve Vocabulary Retention in English Language Classrooms: Evidence from Uzbekistan ..... 468 Ramazonov Jasurbek Safar O'g'li</p> <p>Oliy ta'limda tasviriy san'at: an'anaviylik va zamonaviy tendensiyalar uyg'unligi ..... 472 Bozorov Farxod Toyir o'g'li</p> <p>Oliy ta'lim tizimida ona tili o'qitishning kognitiv-kontseptual asoslari va lingvodidaktik tizimini takomillashtirish ..... 475 Djo'rayeva Shaxnoza Shakirjanovna</p> <p>O'qish savodxonligi darslarida o'quvchilarga she'riy asarlarni o'qitish metodikasini takomillashtirish ..... 478 Salohiddinova Lobar Qahramon qizi</p> <p>Deontologik yondashuv asosida maktab direktorlarining boshqaruv madaniyatini takomillashtirish..... 482 Abdulxayeva Maxiraxon Boriyxonovna</p> <p>Sportchilarda gipoksik mashg'ulotlar davomida qon aylanish tizimining funksional imkoniyatlarini rivojlantirish..... 485 Adilbekov T. T.</p> <p>Maktabgacha yoshdagi bolalarda mehnatsevarlik va tejamkorlik fazilatlarini rivojlantirish texnologiyasi..... 488 Alisherova Raxnamo Odiljon qizi</p> <p>Pedagogikada enigmatik matn tushunchasi: nazariy talqin, tasnif va didaktik funksiyalar ..... 493 Ibroximova Xilola To'xtasinjon qizi</p> <p>Futbol akademiyalarida yosh iste'dodlarni kashf etishda murabbiyning pedagogik mahorati va bolalar psixologiyasi ..... 498 Shukurova Sayyora Sa'dullayevna, Kadirov Abdurashid</p>
-------------------------------------	--

Ikkinchi tartibli egri chiziqlar va ularni hayotiy masalalarga tatbiq etish orqali o'qitish metodikasi ..... 502 To'xtasinov Dadaxon Farxodovich, Nafisa Tuxtasinova	502
Sport jamoalarida norasmiy liderlikning shakllanish omillari va psixologik asoslari (raqamli muhit kontekstida) ..... 507 Usmonov Alisher G'offorali o'g'li	507

SPORT JAMOALARIDA NORASMIY LIDERLIKNING SHAKLLANISH OMILLARI VA PSIXOLOGIK ASOSLARI (RAQAMLI MUHIT KONTEKSTIDA)

Usmonov Alisher G'offorali o'g'li

Buxoro davlat universiteti mustaqil izlanuvchisi

0009-0001-6259-6896

Annotatsiya: Mazkur maqolada sport jamoalarida norasmiy liderlikning shakllanish omillari hamda uning psixologik asoslari raqamli muhit sharoitida tahlil qilingan. Tadqiqotda zamonaviy sport jamoalarida ijtimoiy tarmoqlar va onlayn kommunikatsiya vositalarining jamoaviy psixologik jarayonlarga ta'siri yoritilgan.

Norasmiy liderlarning jamoa ichidagi emotsional muhit, motivatsiya va psixologik farovonlikni shakllantirishdagi o'rni ilmiy jihatdan asoslangan. Shuningdek, raqamli muhit ta'sirida vujudga kelayotgan yangi liderlik modellari hamda ularning ijobiy va salbiy jihatlari tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari sport jamoalarida psixologik barqarorlik, jamoaviy hamjihatlik va sportchilar faoliyati samaradorligini ta'minlashda norasmiy liderlarning muhim ahamiyat kasb etishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: sport jamoasi, norasmiy liderlik, psixologik farovonlik, raqamli muhit, motivatsiya, emotsional intellekt, ijtimoiy tarmoqlar.

Abstract: This article examines the factors influencing the formation of informal leadership in sports teams and its psychological foundations within the context of the digital environment. The study explores the impact of social media and online communication tools on group psychological processes in contemporary sports teams. It scientifically substantiates the role of informal leaders in shaping the team's emotional climate, maintaining motivation, and promoting psychological well-being.

Furthermore, the article analyzes emerging leadership models formed under the influence of the digital environment, highlighting their positive and negative aspects. The findings demonstrate that informal leaders play a significant role in ensuring psychological stability, team cohesion, and enhancing the overall effectiveness of sports performance.

Key words: sports team, informal leadership, psychological well-being, digital environment, motivation, emotional intelligence, social media.

Аннотация: В данной статье проанализированы факторы формирования неформального лидерства в спортивных командах и его психологические основы в условиях цифровой среды. Рассматривается влияние социальных сетей и средств онлайн-коммуникации на групповые психологические процессы в современных спортивных коллективах.

Научно обоснована роль неформальных лидеров в формировании эмоционального климата, поддержании мотивации и обеспечении психологического благополучия команды. Кроме того, проанализированы новые модели лидерства, возникающие под воздействием цифровой среды, а также их положительные и отрицательные стороны. Результаты исследования свидетельствуют о том, что неформальные лидеры играют важную роль в обеспечении психологической устойчивости, сплочённости команды и повышении эффективности спортивной деятельности.

Ключевые слова: спортивная команда, неформальное лидерство, психологическое благополучие, цифровая среда, мотивация, эмоциональный интеллект, социальные сети.

KIRISH

Zamonaviy sport jamoalarida psixologik omillar jismoniy tayyorgarlik bilan bir qatorda jamoaning umumiy natijadorligini belgilovchi muhim ko'rsatkichlardan biri hisoblanadi. So'nggi yillarda sport jamoalarining ichki dinamikasi, muloqot tizimi va liderlik jarayonlari raqamli texnologiyalarning keng qo'llanilishi natijasida sezilarli darajada o'zgarib bormoqda. An'anaviy jamoaviy muloqot shakllariga qo'shimcha ravishda sportchilar, murab-

biylar va yordamchi xodimlar o'zaro aloqalarni ijtimoiy tarmoqlar, messenjerlar hamda onlayn platformalar orqali amalga oshirmoqda. Bu esa jamoadagi ijtimoiy rollarning qayta shakllanishiga sabab bo'lmoqda. Mazkur jarayonning eng muhim jihatlaridan biri sifatida norasmiy liderlikning vujudga kelishi va uning sport jamoalari psixologik farovonligiga ta'siri alohida ilmiy ahamiyat kasb etmoqda.

Norasmiy liderlik jamoa ichida tabiiy ravishda shakllanadigan, rasmiy lavozimga bog'liq bo'lmagan, biroq jamoaning ruhiy holati, motivatsiyasi va qaror qabul qilish jarayonlariga sezilarli ta'sir ko'rsatishga qodir shaxslarning ijtimoiy ta'sir kuchi sifatida talqin etiladi. Sport jamoalarida bunday liderlar ko'pincha o'z tajribasi, shaxsiy karizmasi, ijtimoiy faolligi yoki kommunikativ salohiyati bilan ajralib turadi. Raqamli muhitning kengayishi esa norasmiy liderlarning ta'sir mexanizmlariga yangi o'lchamlar olib kirmoqda. Xususan, onlayn platformalarda faol bo'lgan sportchilar ko'proq axborot almashadi, motivatsion kontent ulashadi hamda jamoa ichidagi emotsional holatni boshqarishda faol ishtirok etadi. Natijada ularning psixologik ta'sir doirasi yanada kengaymoqda.

Raqamli kommunikatsiyaning kengayishi sport jamoalarida psixologik farovonlik masalasini ham dolzarb muammolardan biriga aylantirdi. Onlayn muloqot orqali sportchilar o'zaro qo'llab-quvvatlash, fikr almashish hamda sport faoliyati bilan bog'liq stressni yengish jarayonlarini tezroq amalga oshirmoqda. Biroq raqamli platformalar ayrim salbiy oqibatlarni ham yuzaga keltirishi mumkin. Jumladan, noto'g'ri axborot tarqatilishi, onlayn nizolar va guruh ichida virtual bo'linishlarning yuzaga kelishi jamoaning psixologik barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu nuqtayi nazardan norasmiy liderlarning raqamli muhitdagi roli, ularning axborot va emotsional oqimni boshqarishdagi o'rni alohida ilmiy tahlilni talab etadi.

Shu sababli sport jamoalarida norasmiy liderlik jarayonlarining psixologik asoslarini, uni shakllantiruvchi omillarni hamda raqamli kommunikatsiya sharoitida namoyon bo'ladigan o'ziga xos xususiyatlarni chuqur o'rganish zarurati yuzaga kelmoqda. Mazkur maqola raqamli muhitning sport jamoalari psixologik farovonligiga ta'sirini hisobga olgan holda norasmiy liderlik fenomenining zamonaviy talqinini ilmiy asosda yoritishga qaratilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Liderlik fenomenining ilmiy tadqiqi XX asr boshlaridan boshlab jadal rivojlana boshladi. Kurt Levinning guruh jarayonlariga oid tadqiqotlari liderlikni ijtimoiy-psixologik ta'sir mexanizmi sifatida izohlaydi. Uning funksional yondashuvi sport jamoalarida liderlikning jamoaviy muhitni boshqarishdagi o'rnini tushunish uchun muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi. A. Banduraning ijtimoiy o'rganish nazariyasiga ko'ra esa liderlik ko'proq kuzatish, taqlid qilish va ijtimoiy rag'batlantirish orqali shakllanadi. Mazkur yondashuv zamonaviy raqamli muhit sharoitida yanada yaqqol namoyon bo'lmoqda, chunki sportchilar onlayn platformalarda faol shaxslarning xulq-atvorini kuzatib, ularni ijtimoiy model sifatida qabul qilishga moyil bo'ladilar.

D. Goleman tomonidan ilgari surilgan emotsional intellekt konsepsiyasi ham norasmiy liderlikni tushuntirishda muhim nazariy asoslardan biri hisoblanadi. Uning fikricha, boshqalarning his-tuyg'ularini anglash va ularni boshqarish qobiliyati samarali liderlikning asosiy tarkibiy qismlaridan biridir. Sport jamoalarida norasmiy liderlarning kuchli emotsional ta'sirga ega bo'lishi aynan shu omil bilan izohlanadi. Bundan tashqari, Goleman tomonidan tavsiflangan ijtimoiy kompetensiyalar raqamli muhitda ham yaqqol namoyon bo'ladi, chunki onlayn muloqot jarayonida emotsional ifodani boshqarish yanada murakkab tus oladi.

Sport psixologiyasi sohasida Carron, Weinberg va Gould tomonidan jamoa ichki dinamikasi, kohezionlik, motivatsiya hamda rollar taqsimoti masalalari keng tadqiq etilgan. Ularning ilmiy ishlari norasmiy liderlarning jamoaning ijtimoiy tuzilishini shakllantirishdagi muhim o'rnini asoslab beradi. Shu bilan birga, zamonaviy ilmiy adabiyotlarda H. Tajfelning ijtimoiy identifikatsiya nazariyasi norasmiy liderlikning psixologik mexanizmlarini izohlashda asosiy nazariyalardan biri sifatida e'tirof etiladi. Mazkur yondashuvga ko'ra, jamoa a'zolari o'zlarini guruhning muhim qismi sifatida his qilgan sari norasmiy liderlarning ta'sir kuchi ortib boradi.

Raqamli muhit psixologiyasiga oid ilmiy manbalarda, xususan, Sh. Turkle va D. Boyd tadqiqotlarida onlayn muloqotning ijtimoiy rollarning shakllanishiga hamda guruh ichida norasmiy ierarxiyaning yuzaga kelishiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi ta'kidlanadi. Ularning fikricha, ijtimoiy tarmoqlarda faol bo'lgan shaxslar ko'proq ko'rinishga ega bo'lishi natijasida tabiiy ravishda yetakchilik mavqeini egallaydi. Sport jamoalarida bu jarayon motivatsion postlar, mashg'ulotlar jarayoniga oid kontent hamda psixologik qo'llab-quvvatlovchi xabarlar orqali namoyon bo'ladi.

Tahlil qilingan ilmiy adabiyotlar shuni ko'rsatadiki, norasmiy liderlikni tushuntiruvchi nazariyalar an'anaviy psixologik yondashuvlardan tortib raqamli psixologiya paradigmasigacha bo'lgan keng ilmiy asosga ega. Bu esa sport jamoalarida norasmiy liderlarning shakllanish omillarini kompleks yondashuv asosida o'rganish zarurligini yana bir bor tasdiqlaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot sport jamoalarida norasmiy liderlikning shakllanish omillari va uning psixologik asoslarini raqamli muhit sharoitida o'rganishga qaratilgan bo'lib, kompleks yondashuv asosida amalga oshirildi. Tadqiqot jarayonida miqdoriy va sifat metodlari uyg'unlashtirilib, jamoa ichidagi ijtimoiy-psixologik jarayonlarni chuqur tahlil qilish imkoniyati yaratildi. Tadqiqot obyekti sifatida oliy ta'lim muassasalarida faoliyat yuritayotgan sport jamoalari tanlandi, chunki ushbu guruhlarda yoshlarning ijtimoiy faolligi, raqamli muhitdan foydalanish darajasi hamda jamoaviy o'zaro ta'sir jarayonlari nisbatan faol namoyon bo'ladi.

Tadqiqotda sotsiometrik usul asosiy metodlardan biri sifatida qo'llanilib, u jamoa ichidagi norasmiy ijtimoiy tuzilmani aniqlash imkonini berdi. Shuningdek, psixologik kuzatuv metodi yordamida sportchilarning mashg'ulotlar jarayonidagi xulq-atvori, o'zaro munosabatlari va liderlikka moyillik holatlari o'rganildi. Anketa so'rovnomalari orqali sportchilarning raqamli platformalardan foydalanish darajasi, onlayn muloqotdagi faolligi hamda norasmiy liderlarga bo'lgan munosabati tahlil qilindi.

Bundan tashqari, kontent-tahlil metodi yordamida sportchilarning ijtimoiy tarmoqlardagi faolligi, guruh chatlaridagi kommunikatsiya uslubi hamda emotsional ifodalanish shakllari o'rganildi. Tadqiqot davomida emotsional intellekt va ijtimoiy ta'sir darajasini aniqlash maqsadida maxsus psixologik indikatorlardan foydalanildi. Olingan ma'lumotlar statistik va sifat tahlili usullari asosida qayta ishlanib, umumlashtirildi. Mazkur metodologik yondashuv norasmiy liderlikning raqamli muhitda shakllanish mexanizmlarini kompleks tarzda tahlil qilish imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, sport jamoalarida norasmiy liderlik bir nechta asosiy psixologik va ijtimoiy omillar ta'sirida shakllanadi. Avvalo, shaxsning kommunikativ faolligi hamda ijtimoiy tarmoqlardagi ishtiroki uning jamoa ichidagi ta'sir darajasini sezilarli ravishda oshiradi. Raqamli muhitda faol bo'lgan sportchilar ko'pincha jamoa a'zolari tomonidan fikr yetakchisi sifatida qabul qilinadi. Ularning tavsiyalari, fikrlari va emotsional reaksiyalari boshqa sportchilarning qarashlari hamda xatti-harakatlariga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, norasmiy liderlar jamoaning psixologik farovonligiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi bilan bir qatorda, ayrim holatlarda salbiy emotsional holatlarning shakllanishiga ham sabab bo'lishi mumkin. Ijobiy norasmiy liderlar jamoada motivatsiyani oshiradi, sportchilarning o'zaro ishonchini mustahkamlaydi hamda stress darajasini kamaytirishga ko'maklashadi. Ular, odatda, motivatsion xabarlar, qo'llab-quvvatlovchi fikrlar va jamoaviy birdamlikni mustahkamlovchi kommunikatsiya shakllaridan foydalanadi.

Shu bilan birga, salbiy yo'nalishdagi norasmiy liderlarning mavjudligi ham kuzatildi. Bunday shaxslar raqamli muhit orqali noto'g'ri axborot tarqatishi, guruh ichidagi kelishmovchiliklarni kuchaytirishi hamda emotsional beqarorlikni yuzaga keltirishi mumkin. Ayniqsa, ijtimoiy tarmoqlarda tarqatilgan salbiy mazmundagi fikrlar jamoaning umumiy psixologik muhitiga qisqa vaqt ichida sezilarli ta'sir ko'rsatishi aniqlandi.

Tadqiqot natijalarining tahlili shuni ko'rsatdiki, raqamli muhit norasmiy liderlikning shakllanish jarayonini tezlashtiradi va uning ta'sir doirasini yanada kengaytiradi. Onlayn kommunikatsiya vositalari orqali norasmiy liderlar nafaqat jismoniy, balki virtual makonda ham jamoa a'zolariga ta'sir ko'rsatish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa sport jamoalarida psixologik farovonlikni boshqarish jarayonini yanada murakkablashtiradi.

Muhokama jarayonida ijtimoiy identifikatsiya hamda emotsional intellekt nazariyalari tadqiqot natijalarini izohlashda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qilishi aniqlandi. Jamoa a'zolari o'zlarini kuchli norasmiy lider bilan identifikatsiya qilgan hollarda uning fikrlari, qarashlari va xatti-harakatlari ularga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, emotsional intellekti yuqori bo'lgan norasmiy liderlar jamoaviy muhitning psixologik barqarorligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari sport jamoalarida norasmiy liderlikning psixologik mexanizmlari murakkab va ko'p qirrali ekanligini tasdiqladi. Raqamli muhit esa ushbu jarayonni yanada dinamiklashtirib, yangi ijtimoiy-psixologik muammolar bilan bir qatorda yangi imkoniyatlarni ham yuzaga keltirmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Sport jamoalarida norasmiy liderlik murakkab ijtimoiy-psixologik hodisa bo'lib, u jamoa ichidagi o'zaro munosabatlar, kommunikatsiya darajasi hamda shaxsning individual xususiyatlari asosida shakllanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, norasmiy liderlar sport jamoasining psixologik farovonligiga bevosita ta'sir ko'rsatib, uning motivatsion holati, emotsional barqarorligi va jamoaviy birdamligini belgilovchi muhim omillardan biri hisoblanadi.

Raqamli muhitning kengayishi norasmiy liderlik jarayonlarini yanada murakkablashtirib, ularning ta'sir doirasini jismoniy makondan tashqari virtual makonga ham kengaytirdi. Ijtimoiy tarmoqlar va onlayn kommunikatsiya platformalari sport jamoalarida axborot almashinuvi, emotsional qo'llab-quvvatlash hamda guruh

ichidagi munosabatlarning shakllanishida muhim o'rin tutmoqda. Shu bilan birga, raqamli muhit salbiy liderlik ta'sirlarini ham kuchaytirishi mumkinligi aniqlandi. Bu esa jamoa ichidagi psixologik muvozanatga salbiy ta'sir ko'rsatishi ehtimolini oshiradi.

Tadqiqot natijalari asosida shunday xulosaga kelish mumkinki, sport jamoalarida psixologik farovonlikni ta'minlash uchun norasmiy liderlarni o'z vaqtida aniqlash, ularning ijobiy salohiyatidan samarali foydalanish hamda salbiy ta'sirlarini profilaktika qilish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu munosabat bilan kelgusida raqamli muhit sharoitida liderlik jarayonlarini samarali boshqarish, sportchilarning raqamli kommunikatsiya madaniyatini rivojlantirish va sport psixologiyasi amaliyotiga kompleks psixologik yondashuvlarni joriy etishga qaratilgan ilmiy-amaliy tadqiqotlarni kengaytirish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Matchonov S., To'rayev A. Ona tili o'qitish metodikasi. - Toshkent: O'qituvchi, 2021. - 642 b.
2. Karimov I. A. Yuksak ma'naviyat - yengilmas kuch. - Toshkent: Ma'naviyat, 2008. - 176 b.
3. Levin K. Field Theory in Social Science. - New York: Harper & Row, 1951.
4. Bandura A. Social Learning Theory. - Englewood Cliffs: Prentice Hall, 1977.
5. Goleman D. Emotional Intelligence. - New York: Bantam Books, 1995.
6. Carron A. V., Eys M. A., Burke S. Group Cohesion in Sport and Exercise Psychology. - London: Routledge, 2012.
7. Weinberg R. S., Gould D. Foundations of Sport and Exercise Psychology. - Champaign: Human Kinetics, 2019.
8. Tajfel H., Turner J. C. The Social Identity Theory of Intergroup Behavior. - Cambridge: Cambridge University Press, 1986.
9. Turkle S. Alone Together: Why We Expect More from Technology and Less from Each Other. - New York: Basic Books, 2011.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(6)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.